

[203] **Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite**
Møte fredag den 5. desember 1975 kl. 09.15.

Møtet ble ledet av formannen, Tor Oftedal.

Til stede var: Per Borten, Finn Gustavsen, Asbjørn Haugstvedt, Lars Korvald, Odd Lien, Aase Lionæs, Otto Lyng, Odvar Nordli, Tor Oftedal, Erland Steenberg, Kåre Stokkeland, Paul Thyness, Kåre Willoch, Berit Ås, Guttorm Hansen, Svenn Stray, Per Hysing-Dahl, Ragnar Christiansen, Berge Furre, Håkon Kyllingmark, Gunnar Alf Larsen, Jakob Aano og Johan Østby (for Johan A. Vikan).

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Statsminister Trygve Bratteli, utenriksminister Knut Frydenlund, statsråd Ingvald Ulveseth, Industridepartementet og statsråd Per Kleppe, Finansdepartementet.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet:

Fra Utenriksdepartementet: ekspedisjonssjef Bue Brun og underdirektør Per A. J. Gulowsen.

Fra Handelsdepartementet: statssekretær Thorvald L. Stoltenberg.

Dessuten var til stede komiteens faste sekretær, byråsjef Bernt Stangholm.

D a g s o r d e n :

1. Bygging av skip for Indonesia.
2. Dialogen i Paris mellom industriland og u-land.
Dessuten ble behandlet som
3. Spørsmål om avstemning i FN.

[204] **S a k n r . 1 .**

Bygging av skip for Indonesia.

Formannen: Jeg gir ordet til utenriksministeren, som vil introdusere sakskomplekset.

Utenriksminister Knut Frydenlund: Når komiteen ble innkalt på så kort varsel i denne saken, skyldes det at vi fikk beskjed for et par dager siden om at vi måtte gi svar i dag i følgende sak, som da gjelder et spørsmål om å levere mindre kystskip til en verdi av mellom 500 og 600 mill. kr. til Indonesia, som også vil involvere spørsmål om norsk u-hjelp på en måte som gjør det nødvendig å legge saken fram for den utvidede utenrikskomite. Vi hadde trodd at vi skulle hatt litt mer tid på saken, men som sagt, vi fikk beskjed om at vi måtte avgi svar i dag, og derfor det korte varsel.

Jeg ber fungerende handelsminister, finansminister Per Kleppe, redegjøre for saken. Selv vil jeg etterpå komme inn på u-hjelpsaspektet i saken.

Statsråd Per Kleppe: Bakgrunnen for saken er en meget omfattende plan for utbygging av skipsfarten innenfor Indonesia – dette svære øyriket – hvor de har funnet ut at for å kunne få den økonomiske og sosiale utvikling som de ønsker, trenger de en kraftig utbygging av innenlandsk skipsfart og havner. Som et ledd i denne veldige planen som vil omfatte flere milliarder kr., har de tatt opp overfor en rekke land spørsmålet om leveranser av mindre skip til Indonesia.

En delegasjon under ledelse av ambassadør Bue Brun var ute i Indonesia i begynnelsen av november og la fram de norske tilbud. Man fikk ikke den gangen noen avtale fordi det fremdeles fra indonesisk side var ønske om å ha et såkalt internasjonalt anbud.

I senere drøftinger mellom ambassadør Bue Brun og den indonesiske forhandlingsleder, i Europa, har indoneserne frafalt kravet om internasjonalt anbud, under forutsetning av at man får et tilbud fra norsk side for disse leveransene som er tilfredsstillende ut fra indonesisk synsvinkel.

[205] Det det helt konkret dreier seg om, er en leveranse fra en gruppe båtbyggerier på Nord-Vestlandet, som har samordnet seg i en gruppe, North West Engineering, i Ålesund. Det gjelder i alt 29 skip på 945 dwt. – det er altså mindre båter dette her – og 2 skip som er noe større, på 1645 dwt. Av disse skal 4 skip bygges i Indonesia, så det dreier seg også om en viss teknisk assistanse, idet man hjelper dem til å starte opp en viss utbygging der ute. I tillegg er det tale om å levere 5-6 brukte skip fra Norge. Verdien av de samlede leveringer har man anslått til 560 mill. kr., og leveringstiden er på vel halvannet år, fram til høsten 1977.

Finansieringssiden skal etter opplegget ordnes slik at Eksportfinans skal gi kreditt for 90 pst. av kontraktsbeløpet, med garanti fra Garanti-Instituttet for Eksportkreditt. Man bruker da den særordning man har for utviklingsland, og betingelsene skal være en avdragstid på 12 år, med en avdragsfri periode på 3 år inklusive byggetiden.

I tillegg har Den norske Creditbank tilbudt seg å arrangere et euro-dollarlån for Indonesia for de siste 10 pst. av kjøpesummen.

Og i tillegg til dette – det går jeg ut fra at utenriksministeren vil gå nærmere inn på – har Regjeringen sagt seg villig til å gi en gavebistand under utviklingshjelpen til Indonesia, for øvrig innenfor rammen av den avtale Norge har med Verdensbanken om samfinansiering av slike prosjekter.

Man kan vel si at denne avtale kommer iallfall noe på kanten av en del internasjonale avtaler. Den er i strid med OECD-forståelsen om kredittvilkår ved eksport av skip, men det heter der at man kan fravike den i helt særlige tilfelle, og vi mener dette er et helt særlig tilfelle.

Det er jo ikke skip av den størrelsesorden man normalt regner med. Det er et opplegg som er en del av utviklingen av et typisk utviklingsland. Det er ganske klart at vi vil ikke få denne avtalen med dårligere kredittvilkår enn de som her er antydnet, slik at både av hensyn til det utviklingsland det her er snakk om, når det gjelder vilkårene, og av hensyn til ønskeligheten av å sikre leveransen for norsk skipsbyggingindustri – det gjelder altså mindre båtbyggerier på Vestlandet – mener

vi at dette er en avtale vi må gå inn på, selv om den inneholder en del nokså særegne betingelser.

[206] Rent økonomisk vurderer vi det slik at både hensynet til skipsbyggingsindustrien, som vil stå overfor såpass betydelige problemer i den perioden det her er snakk om – det er tale om leveringer fra 1976 og fram til slutten av 1977 – og hensynet til norsk næringsliv for øvrig taler sterkt for at man godtar denne avtalen.

Formannen: Vi utenriksministeren supplere?

Utenriksminister Knut Frydenlund: Norsk u-hjelp bygger på prinsippet om ikke-bunden hjelp, og jeg siterer fra St.meld. nr. 29 for 1971-72:

«Etter Regjeringens oppfatning bør det ikke forekomme binding til innkjøp av varer og tjenester i Norge i forbindelse med lån som gis innenfor rammen av norsk to-sidig bistand. Det samme gjelder gavebistand som ytes i form av rent finansiell karakter.»

Det som foreligger her, er et spørsmål om å gi gavebistand til Indonesia for 70 mill. kr., for øvrig i samfinansiering med Verdensbanken, og formelt sett kan en konstruere denne saken slik at det er en bona fide affære, i og med at man har denne samfinansiering med Verdensbanken, men i realiteten vil det her foreligge en binding.

Det spørsmål vi her således står overfor, er hvor hardt vi skal kjøre på prinsippet om ikke-binding av u-hjelp i dette konkrete tilfelle.

Utenriksdepartementet har funnet å kunne slutte seg til dette forslaget. Vi har lagt vekt på flere forhold, ikke minst på norsk opinions holdning til u-hjelp. Det vil jo bli kjent om man eventuelt avslår en slik kontrakt, som betyr sysselsetting for 800 mann i to-tre år ved disse skipsverftene det her er snakk om, og man har vurdert det slik at det vil bety en veldig belastning på norsk opinions holdning til u-hjelp.

Saken har vært behandlet i NORADs styre, som også understreker at det her dreier seg om bunden hjelp, men at man må kunne fravike prinsippet i visse tilfelle, og at et slikt tilfelle foreligger her. Det var flertallet i styret. Et mindretall i styret mente at styret ikke skulle behandle denne saken, men at det lå til de politiske myndigheter å behandle og vurdere den.

[207] Utenriksdepartementet slutter seg altså til opplegget.

Formannen: Kunne jeg få lov til å stille et spørsmål før debatten går løs? Alternativet vil vel formodentlig være at kontrakten vil gå til et annet i-land, altså til en av våre konkurrenter?

Utenriksminister Knut Frydenlund: Ja, til Holland.

Formannen: Slik at ved å fastholde prinsippene i denne saken vil man bare oppnå å støtte en av våre konkurrenter, og ikke bidra til noen utviklingsfremmende effekt på annen måte. Kan dette bekreftes?

Statsråd Per Kleppe: Konkurrentene er skipsverft i Holland, Tyskland, Japan og Canada. Det er helt åpenbart at hvis ikke vi strekker oss så langt som her foreslått, vil kontrakten gå til et av de andre landene.

Jakob Aano: Berre eit spørsmål til oppklaring.

Vi har før bygd båtar t.d. for Tanzania, og kan ikkje det bli sett på som eit parallelt tilfelle med dette, ei form for bunden hjelp?

Utenriksminister Knut Frydenlund: Nei, vi har ikke hatt noe parallelt tilfelle før. Det har vært ren gavebistand.

Jakob Aano: Ja vel.

[208] **Formannen:** Vi har litt knapp tid her, og det begynner å komme ganske mange på talerlisten. Jeg håper jeg kan få lov til å samle opp spørsmål.

Per Borten: Jeg har også et spørsmål. Det er vel ikke vi som binder i dette tilfelle? Det er jo ikke noe i strid med mottakerlands ønske at dette kobles. Det er en av avtale om det.

Finn Gustavsen: Kort og greit. Dette gjelder ikke primært u-hjelp, men i-hjelp. Det er hjelp til oss som er hovedmålsettingen for at vi gjør dette.

Jeg tror ikke vi er mot det, men kan vi ikke kalle det noe ganske annet enn hva vi driver med nå? Går det ikke an å få det i orden uten å snakke om utviklingshjelp osv. når hovedhensynet vi tar er norske arbeidsplasser i halvannet år framover? Er det ikke rent taktisk og politisk mulig å gjøre det på en annen måte enn å putte det inn under utviklingshjelp?

Kåre Stokkeland: Vi har jo for tiden til behandling i utenrikskomiteen St.meld. nr. 94, som går på Norges samhandel med utviklingslandene. Regjeringen legger der for så vidt opp til den samme linje, å holde på prinsippet om ubundet hjelp, men man kan vel her i denne komite i hvert fall si at selv om det er mye som kanskje kan tale for at utenrikskomiteen også vil slutte seg til dette prinsippet, vil man ikke holde så hardt på det som man gjorde i forbindelse med St.meld. nr. 29.

Jeg kan ikke se annet enn at dette her må kunne gå. Avtalen er til fordel for begge parter, så vidt jeg kan skjønne. Og personlig må jeg iallfall si at jeg ikke ser det som umulig at utenrikskomiteen, selv om vi ikke er ferdig med behandlingen av meldingen ennå, kan komme til en konklusjon som i fremtiden kanskje vil gjøre det noe lettere å få i stand slike avtaler enn det som hittil har vært tilfelle.

[209] **Per Hysing-Dahl:** Det dreier seg vel her i grunnen om to forhold. Det ene er spørsmålet om binding, og det andre er spørsmålet om OECD-overenskomsten om kreditt. Den tror jeg normalt er 80 pst. over 8 år. I dette

spesielle tilfelle skal man gå opp til 90 pst. og 12 år, så da kommer man vel litt i konflikt med denne overenskomsten.

Personlig har jeg ikke store betenkeligheter knyttet til dette, fordi hvis vi ikke går inn for dette, er det et annet OECD-land, et annet land i Vest-Europa, som tar denne kontrakten. Det er helt klart.

Asbjørn Haugstvedt: Jeg vil gjerne understreke det forhold som hr. Hysing-Dahl nå sist var inne på, at et annet land vil få denne kontrakten i tilfelle vi ikke får den. Og på basis av at Norge er et land som står nokså alene med prinsippet om ubundet hjelp og bare i liten grad har fått tilslutning til det fra øvrige land, synes jeg at man i dette tilfelle kan tilpasse norsk praksis litt etter den mer internasjonale praksis. Det er et spesialtilfelle dette, og på den bakgrunn synes jeg at vi kan akseptere det.

Berit Ås: Kunne jeg få vite hva som er argumentene for ikke å ta denne sak opp i Stortinget? Er det tidspress?

Statsråd Per Kleppe: Dette er en sak hvor det er betydelig tidspress, og det er vel heller ikke vanlig å behandle forretningsmessige forhold av denne karakter i Stortinget, iallfall ikke i et åpent møte, hvor det dreier seg om en typisk konkurransesituasjon. Personlig tror jeg det ville være for saken.

Til hr. Hysing-Dahls spørsmål om forholdet til OECD-reglene, kan jeg opplyse at det i OECD-reglene heter at hvis man går utover den faste ordning, som han nevnte, skal man notifisere OECD innen seks uker før endelig avtale inngås. Det har vi til hensikt å gjøre. En slik notifisering har for øvrig funnet sted fra flere land tidligere, men ikke fra norsk side.

[210] Jeg er for så vidt enig med hr. Gustavsen i at dette i det vesentlige er i-landshjelp. Det er vel ikke noe merkelig i at vi hjelper den skipsbyggingsindustri vi selv har, som har problemer, og det vesentlige av avtalen har nettopp denne karakter. Men det er et ledd i den som også er u-hjelp, så man kan jo si det ikke utelukkende er i-hjelp, men at det har et utviklingsaspekt i tillegg – en kombinasjon, kan man kanskje kalle det.

Utenriksminister Knut Frydenlund: Bare en kommentar til det spørsmål som representanten Gustavsen reiste.

Som jeg nevnte innledningsvis, kunne vi nok ved å koble inn dette med Verdensbanken ha greid å konstruere at dette var innenfor rammen av våre prinsipper. Men vi har valgt å legge problemet åpent fram, og det vil vi også gjøre offentlig. Selv om det er et avvik fra vårt prinsipp, vil vi ikke gjøre noe forsøk på å snakke oss ut av det, selv om vi nok kanskje kunne ha greidd et.

Til det hr. Borten spurte om: Det er ikke vi som binder, nei. Det er indoneserne som har kommet med forslaget, men vi går med på det, så det blir i praksis en binding av norsk u-hjelp til kjøp av disse båtene i Norge.

Formannen: Personlig ser jeg dette slik at vi står overfor en sak som Regjeringen må avgjøre på sitt eget ansvar, men at man i samsvar både med Stortingets reglement og med praksis har ønsket å konsultere den utvidede før den endelige beslutning blir tatt på grunn av at det åpner seg visse delikate prinsippsspørsmål som ifølge utenriksministeren Regjeringen heller vil snakke åpent ut om her, fremfor å forsøke å fri seg fra på annen måte.

Finn Gustavsen: Jeg vil bare gjerne si til slutt at jeg tror ikke vi har noe imot at det gis betydelig ekstra støtte for å få til dette her, men vi reserverer oss fullstendig mot dette skinn av u-hjelp. Det må vi eventuelt få lov til å komme tilbake til.

[211] **Formannen:** Kan vi da sette punktum for sak nr. 1? –

S a k n r . 2 .

Dialogen i Paris mellom industriland og u-land.

Utenriksminister Knut Frydenlund: Jeg skal redegjøre meget kort.

Vi har hatt saken om å markere Norges interesse i å være representert i den såkalte Paris-konferansen mellom i-land, u-land og oljeproduserende land, i den utvidede utenrikskomite før, og det var den gang tilslutning til at Norge skulle anmelde sin interesse i dette. Det har vi da også gjort.

Saken er ennå ikke endelig avklart, men de informasjoner som vi har fått, senest i går ettermiddag, går ut på at det går i retning av at Sverige blir representert. Begrunnelsene er at de andre industrialiserte landene ønsker å ha med Sverige som i vesentlig grad representerer de samme interesser som de selv gjør som forbrukere.

Spørsmålet er om vi i denne situasjon skal trekke vårt kandidatur. Vi er innstilt på ikke å gjøre det, men å la det gå fram til endelig avgjørelse, fullt vitende om at Sverige vil få denne plassen.

Jeg drøftet dette med den svenske utenriksminister i Stockholm i forrige uke, og vi var da for så vidt enig om, uten at jeg på det tidspunkt hadde de informasjoner vi nå har, at vi skulle følge den fremgangsmåte at vi lot spørsmålet gå fram til avgjørelse hos de andre deltakerlandene på i-landsiden.

Vi drøftet også hva vi skulle gjøre når avgjørelsen var falt, om en eller annen form for samarbeid mellom Finland, Sverige og Norge og eventuelt Island burde komme i stand, og her er innstillingen i alle disse landene at en eller annen form for samråding bør finne sted, uten at vi har lagt oss på noe bestemt mønster.

Regjeringens tilråding er altså at man bare opprettholder kandidaturet inntil man får klar beskjed om at det er Sverige som er valgt.

[212] **Formannen:** Jeg vet ikke om jeg kunne få lov til å tegne meg selv.

Jeg var tilfeldigvis i OECD-ambassaden i Paris i går, hvor denne saken ble drøftet nokså inngående oss imellom. En av grunnene til at jeg er enig i Regjeringens intensjoner om ikke å trekke søknaden, er at man mente å øyne en viss mulighet for at man på i-landsiden i det lange løp kunne bli interessert i å skifte mellom disse to land, Sverige og Norge, fordi Norge kanskje i en bestemt sammenheng kan bli en mer interessant partner enn Sverige.

Jeg ser også dette som en grunn til at vi ikke skal trekke oss. Jeg synes ikke det er grunn til å spille på nordisk enighet i en sak som denne, hvor det er helt åpenbart at Sverige og Norge ikke *kan* ha helt sammenfallende interesser.

Komiteens faste sekretær henstilte til formannen å snakke høyere.

Formannen: Flere bemerkninger? Er det noen som ønsker at jeg skal gjenta det jeg sa?

Finn Gustavsen: Når formannen har innlegg her, er det liksom bare en samtale med ministrene der nede, som det er veldig vanskelig å høre.

Formannen: Besværingen er berettiget, og jeg kan bare beklage. Det var ikke tilsiktet, i hvert fall.

Så vidt jeg skjønner, hadde utenriksministeren en sak til. –

S a k n r . 3 .

Spørsmål om avstemning i FN.

[213] **Utenriksminister Knut Frydenlund:** Hvis vi har tid igjen, vil jeg bare omtale en sak fordi den kommer igjen i så mange sammenhenger. Det er i forbindelse med avstemning i FN i den såkalte kvinnes resolusjonen, som er en oppfølging av Mexico-erklæringen og resolusjonene fra Mexico.

Vi avstod som bekjent på denne Mexico-erklæringen fordi den inneholdt denne passusen om kamp mot sionisme. Så er situasjonen nå at i den resolusjonen som foreligger i FN, og som skal opp til avstemning i dag, kan vi slutte oss til alt i selve resolusjonen. Det er ikke noe problem med noe der; vi er enig i det som står der. Men den har altså en henvisning til Mexico-erklæringen, som vi i sin tid avstod på, hvor en da viser til og støtter opp under forslagene fra Mexico-erklæringen, uten noe mer. Og spørsmålet er da: Skal vi stemme for denne resolusjonen som vi er enig i, og gi stemmeforklaring og si at denne henvisning til Mexico-erklæringen godtar vi ikke for den stemte vi ikke for, eller skal vi vurdere denne henvisning som så graverende at vi av den grunn avstår fra å stemme for en resolusjon som vi ellers er enig i?

FN-delegasjonen er meget sterk i sin tilråding om at vi skal stemme for her. Hr. Lars Roar Langslet fra Høyre går inn for at vi skal avstå, men er den eneste ved delegasjonen som gjør det.

Det som var situasjonen i går, var at alle de nordiske land vil stemme for denne resolusjonen, mens flertallet av EF-landene vil stemme mot.

Det som jeg fikk vite i går kveld kl. 11, var at danskene nå vurderer om igjen sin stemmeavgivning, om de skal avstå. Men, som sagt, denne resolusjon reiser det prinsipielle spørsmål om vi når dette gjelder en resolusjon som vi er enig i, skal avstå eller stemme mot fordi den har referanser til tidligere vedtak som vi har vært imot. Og dette kommer igjen i veldig mange sammenhenger, så det hadde vært greit om vi kunne ha fått en reaksjon på det.

[214] **Paul Thyness:** Jeg er ikke enig med utenriksministeren i at dette er et prinsipielt spørsmål. Jeg tror et spørsmål som dette i høy grad må vurderes etter hvordan et lands stemmegivning oppfattes i den sammenheng den faller, og jeg kan se argumenter både for å avstå og for å stemme for. Men når man ser litt på hvorledes stemmene ellers faller, tror jeg det i denne situasjon kanskje vil være riktig å avstå fra stemmegivningen. Og i denne sammenheng legger ikke jeg så stor vekt på de øvrige nordiske land, hvis stemmegivning i disse spørsmålene har vært noe uregelmessig – for å si det slik.

Erland Steenberg: Jeg synes det er veldig vanskelig å gi noe råd i dette tilfelle, for vi måtte da ha klart for oss i hvilken sammenheng det foretas henvisning til den forrige resolusjonen. Det er ikke så lett å vurdere dette når en ikke har sett dokumentene og har fått en nærmere klargjøring om saken. Man kan vel si at hvis henvisningen gjelder helt – skal vi si – nøytrale punkter i den forrige resolusjonen, er jo det mindre farlig enn om det henvises til noe som vi var helt uenig i. Jeg synes derfor det er svært vanskelig å gi råd.

Utenriksminister Knut Frydenlund: Det er en generell henvisning til resolusjonen som sådan, ikke til noen spesielle punkter i den.

Erland Steenberg: Utenriksministeren sa at disse henvisningene kommer igjen i flere sammenhenger.

Utenriksminister Knut Frydenlund: Da tenkte jeg på at vi møter dette i kvinneveresolusjonen, og vi møter det i andre resolusjoner som kommer etter hvert – at det henvises til tidligere resolusjoner som vi enten har stemt imot eller har avstått på. I denne resolusjonen er det kun en generell henvisning til Mexico-erklæringen.

[215] **Formannen:** Ønsker Steenberg å komme med noen annen konklusjon etter disse opplysningene?

Erland Steenberg: Nei.

Berge Furre: Eg har også forstått det slik at dette dreier seg om ei generell tilvising til Mexico-erklæringa og ikkje er ei tilvising til det som går på sionismen.

Det er klart at denne situasjonen kan vi koma opp i i andre samanhengar, med generelle tilvisingar til resolusjonar der det er ein eller annan passus – f.eks. om Midt-Austen – som vi ikkje er einig i. Vi må då ikkje stella oss slik at vi går inn for ein praksis som lammar oss på ei rekkje andre område i FN, ved at vi ikkje tar stilling til resolusjonar med slike tilvisingar. Derfor må vel dette vera så enkelt at vi kan gi ei stemmeforklaring der vi tar reservasjon på dette eine punktet og stemmer for. Eg føreset då at resolusjonen er brukeleg på dei andre punkta.

Eg må seia at Danmarks omvurdering her venteleg heng saman med Danmarks EF-medlemskap, og det må ikkje påverka det vi gjer i denne samanheng.

Jakob Aano: I tilknytning til det siste som Furre sa, trur eg heller ikkje det bør påverka oss, det som Danmark gjer. Men eg trur at det som har skjedd i FN i haust etter Mexico-erklæringa, men som berre overflatisk har vore vurdert her, burde seia oss noko.

Sionistresolusjonen vart jo vedtatt i FN i haust, og når det no blir vist til Mexico-erklæringa med si fordøming av sionismen, synest eg det verkar som dette er noko som går i same lei, som eit ledd i det same opplegget – at ein no indirekte også skal få med land som før direkte stemte imot eller avstod. Dersom utanriksministeren ber om eit råd, vil eg derfor gi det råd at ein her avstår nettopp av den grunn.

[216] **Otto Lyng:** Jeg slutter meg til Aanos uttalelser og hans bedømmelse av situasjonen slik den har utartet seg i høst.

Alternativene som utenriksministeren trakk opp, var å stemme for med en stemmeforklaring eller å avstå. Da vil jeg tilrå at man avstår med en stemmeforklaring, for det går også an.

Odd Lien: Jeg vil bare minne om at på rent prinsipielt grunnlag drøftet faktisk utenrikskomiteen en lignende situasjon i forbindelse med meldingen fra 27. generalforsamling. De fleste vil kanskje huske at det dreide seg om Sovjets forslag om å sette av 10 pst. av forsvarsbevilgningene til u-hjelp. I denne forbindelse ble både i utenrikskomiteen og i Stortinget det synet hevdet ganske sterkt, og det fikk stor tilslutning, at var det slik at det var en rekke punkter i en resolusjon som man var enig i, ville det være en brukbar fremgangsmåte å stemme for og ved stemmeforklaring gi uttrykk for på hvilke områder man stilte seg avvisende, og omvendt om elementer i forslaget gjorde at en ville stemme imot – altså at det var hovedintensjonene i det som forelå, som avgjorde stemmeutfallet, og så gav man stemmeforklaring på punkt som eventuelt skilte seg fra dem som falt sammen med stemmegivningen. Det tror jeg kort fortalt var det vi kom til både i utenrikskomiteen og i Stortinget. Jeg tror Borten vil kunne bekrefte det.

Odvar Nordli: Jeg er til dels enig med dem som har sagt at dette for en god del avhenger av hvordan situasjonen blir oppfattet på det tidspunkt avstemningen skal foregå. Jeg må si – som mange andre har sagt – at vedtagelsen av den såkalte

sionistresolusjonen har skapt en ulykkelig situasjon og en ulykkelig atmosfære som jeg tror vil komme til å henge i luften over FN-forsamlingen i lange, lange tider. Og jeg må si – bare som min rent personlige oppfatning – at dersom vår stemmegivning for denne resolusjonen skulle kunne bli oppfattet som noe i retning av en vikende holdning når det gjelder det prinsipielle syn vi inntok i forhold til sionistresolusjonen, så er jeg meget sterkt betenkt, dvs. jeg er da imot at et slikt skritt skal tas.

[217] Jeg gjentar: Dette avhenger atskillig av hvordan hele situasjonen blir oppfattet. Men jeg må innrømme at jeg – som min personlige mening, slik jeg er i stand til å vurdere dette ut fra de opplysninger jeg har om situasjonen og om saken – mest heller i retning av at man her avstår og gir en klar stemmeforklaring på hvorfor man gjør det.

Kåre Willoch: Jeg slutter meg til siste taler og for øvrig også til det Thyness sa.

Jeg tror det er riktig, det Lien sa for så vidt angår referat av utenrikskomiteens holdning tidligere. Men jeg var dengang og er nå av den oppfatning at det syn som utenrikskomiteens flertall da gav uttrykk for, ikke lar seg praktisere uten skadevirkninger.

En stemmegivning for resolusjonen vil kunne bli tatt til inntekt for både det ene og det annet, selv om vi ikke er enig i deler av den. Jeg vil advare mot det syn som Lien refererte til fra utenrikskomiteen.

Aase Lionæs: Det er to forskjellige ting å avgi og å gi stemmeforklaring. Det bilde som vil bli stående av Norge i denne saken, blir basert på vår stemmegivning; det er ingen som går tilbake i «the records» for å finne stemmeforklaringen. Og når det henvises til et så sentralt punkt som det man her snakker om, ville jeg sette pris på om Norge i det minste avstod fra å stemme. Jeg går ut fra at dette ikke behøver å få konsekvenser for senere resolusjoner; det er noe vi får se på i hvert enkelt tilfelle. Jeg tilrår at man stemmer mot eller avstår.

Formannen: Jeg har ført opp meg selv.

Jeg vil i likhet med andre talere her si at det avgjørende er hvordan stemmegivningen blir oppfattet. Jeg vil legge meget stor vekt på hvordan den blir oppfattet internasjonalt, men også hvordan den blir oppfattet her hjemme.

Hvis jeg skulle ha gitt et råd bare ut fra hvordan man kan vurdere den internasjonale reaksjon, [218] tror jeg jeg ville helle i retning av FN-delegasjonens standpunkt: å stemme for og reservere seg i en stemmeforklaring. Men jeg synes den meningsutveksling vi har hatt her i dag, indikerer hvordan reaksjonen vil bli her hjemme, og da må jeg også lande på det samme standpunkt som de fleste som har hatt ordet her.

Finn Gustavsen: Det er tallrike eksempler på at vår stemmegivning – enten den har vært for det ene eller det andre – har vært forklart og forsvart med at vi har gitt en stemmeforklaring i tillegg.

Det er selvfølgelig ikke på noen måte riktig at det er utelukkende stemmegivningen som avgjør hvordan vi blir oppfattet av andre land, i FN, i internasjonal opinion osv. Det som blir oppfattet, er stemmegivningen pluss den stemmeforklaringen som gis.

Jeg må bare kort uttrykke min forundring over at folk her så klart synes å ville desavuere sine egne partiers folk der borte i FN-delegasjonen i en sak der en må forutsette at de har satt seg vesentlig bedre inn i situasjonen og forholdene omkring saken enn vi har noen som helst rimelig sjanse til å kunne gjøre. Og særlig er jeg – det må jeg si veldig sterkt – forundret over holdningen til Arbeiderpartiets parlamentariske leder.

Berit Ås: Når jeg tenker tilbake på Mexico-konferansen, beklager jeg i og for seg at den ble brukt til så mange andre formål enn til å fremme kvinnes likestillingsinteresser. Men når det her i dag sies at det er stemmegivningen det vil bli sett på, må man huske på hva det egentlig er vi stemmer for eller avstår på. Det skal bli en svært interessant situasjon her i Norge om vi skal forsvare at vi ikke har stemt for en likestillingsresolusjon fordi det der finnes en henvisning til sionismen – når misforståelser kunne avverges ved å gi en stemmeforklaring.

Jeg vil personlig si at jeg finner det helt urimelig at det substansielle i denne resolusjonen ikke skal spille en mye større rolle enn den delen som henviser til sionistresolusjonen. Jeg er forundret – dvs. jeg er ikke så forundret, for det skjer bestandig – man er interessert i å bruke likestillingsproblematikken til annet enn å ta stilling til kvinnes sak; så forbauset er jeg vel egentlig ikke!

[219] **Per Borten:** Det er vel slik at en må vurdere hver enkelt situasjon, det nytter ikke å trekke ufravikelige paralleller fra den ene situasjon til den andre.

Når det gjelder det eksempel som ble nevnt, da vi avstod på nedrustningsresolusjonen fra Sovjet, så argumenterte vi jo da med at den var urealistisk. Den hadde ingen annen skadevirkning, men den var urealistisk. På det grunnlag fant vi i utenrikskomiteen at det kunne være diskutabelt å stemme mot eller avstå på resolusjonen, hvis innhold vi ellers var enig i.

I denne saken er det tydelig at delegasjonen vurderer på en annen måte enn vi, og vi må jo også forutsettes å ha noen dømmekraft i spørsmålet om hvordan dette blir vurdert.

Jeg synes det er veldig vanskelig å gi råd i det hele tatt. Jeg har ikke hørt hva Regjeringens intensjon er, eller hvor sterkt denne henvisningen virker utad i forhold til det positive ellers i resolusjonen som vi måtte ønske å støtte opp om.

Formannen: Jeg har sett at klokken er begynt å ringe i huset, selv om låten ikke når fram her. Vi er nødt til å bli ferdige nå, så stortingsmøtet kan bli satt.

Kåre Willoch: Bare ganske kort: Jeg vil ta avstand fra at det brukes som noe avgjørende argument at våre folk der borte er kommet frem til en bestemt konklusjon. Denne stemmegivningen skal i meget høy grad også reflektere oppfatningen i Norge, og den er vi nærmere til og har vi lettere for å vurdere enn de som er plassert der borte.

Odvar Nordli: Jeg vil meget sterkt reservere meg mot de vurderinger som Berit Ås gav uttrykk for. Det er for mitt vedkommende ikke spørsmål om å forsøke å finne en eller annen utveg for at en skal kunne stemme mot det såkalte substansielle innholdet, som gjelder forholdet til kvinnes frigjøring [220] osv. Så langt ifra. Jeg beklager meget sterkt at andre interesser her er blandet inn på en slik måte at det innen store deler av den internasjonale opinion oppfattes som at hele problematikken her blir sentrert om helt andre spørsmål enn dem det egentlig burde dreie seg om, nemlig alle de spørsmål som har med kvinnefrigjøring å gjøre. Ansvar for dette må hvile tungt på dem som har blandet disse spørsmålene inn i en sammenheng som de slett ikke hører hjemme. Det er denne siste ulykksalige situasjon som jeg meget sterkt beklager. Men den er der, vi må ta hensyn til den, og jeg vil understreke at min personlige vurdering av dette går i den retning jeg gav uttrykk for.

Lars Korvald: Meget kort: Når det her ble referert til delegasjonens standpunkt i New York, synes jeg det er riktig å opplyse at Kåre Kristiansen da var reist derfra, men jeg er nesten sikker på at han ville ha delt Lars Roar Langslets syn i det spørsmålet.

Utenriksminister Knut Frydenlund: Jeg må for ordens skyld bare få gjøre oppmerksom på at Regjeringen ikke har behandlet denne saken. Det var først i går kveld at vi hadde fått inn tilstrekkelige informasjon for å kunne vurdere saken slik at vi kunne danne oss en mening om den.

Jeg er meget takknemlig for den meningsutveksling som har vært her, fordi jeg tror det som har utkrystallisert seg som en slags konklusjon hos flertallet her, er at det avgjørende er hvordan avstemningen blir oppfattet. Da vil det for vår endelige stemmegivning bli avgjørende også hvordan andre land stemmer. Hvis andre land avstår, har de oppfattet dette som en stillingtagen til punktet om sionistresolusjonen. Hvis andre land stemmer for, er oppfatningen at dette ikke har noe med sionismen å gjøre.

Kåre Willoch: Jeg har lyst til å legge til: Legg ikke for meget vekt på Sveriges stemmegivning!

Formannen: Vi tar da utenriksministerens ord som en avrundende oppsummering.

Møtet hevet kl. 10.

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte fredag den 5. desember 1975 kl. 09.15.